

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
_____ 2022 року,
Протокол № _____

Перша проректорка, головуєча на
засіданні вченої ради університету,
кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

_____ 2022 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право**

м. Хмельницький
2022

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри цивільного права та процесу, к.ю.н., доцентка

Мирослава ГАРІЄВСЬКА

«16» вересня 2022 року

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри цивільного права та процесу

«16» вересня 2022 року, протокол № 3.

Завідувачка кафедри, доктор юридичних наук, професорка

Світлана ГРИНЬКО

«16» вересня 2022 року

Декан юридичного факультету

Віктор ЗАХАРЧУК

«__» вересня 2022 року

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
__ 2022 року, протокол № ____.

Голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка

Ірина КОВТУН

__ 2022 року

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	3
2.	Заплановані результати навчання	–	4
3.	Програма навчальної дисципліни	–	7
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	10
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	10
	4.2. Аудиторні заняття	–	11
	4.3. Самостійна робота студентів	–	11
5.	Методи навчання та контролю	–	11
6.	Схема нарахування балів	–	12
7.	Рекомендовані джерела	–	13
	7.1. Основні джерела	–	13
	7.2. Допоміжні джерела	–	13
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	16

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	08 Право
2.	Код і назва спеціальності	–	081 Право
3.	Назва спеціалізації	–	Загальногалузева
4.	Назва дисципліни	–	Основи юридичної клінічної практики
5.	Тип дисципліни	–	Професійної підготовки
6.	Код дисципліни	–	ВДПП 2.2.26.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	Четвертий / четвертий
10.	Семестр	–	сьомий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3/90
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	36
	% від загального обсягу	–	40
	лекційні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	семінарські заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	самостійна робота (годин)	–	54
	% від загального обсягу	–	60
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	2,1
	самостійної роботи	–	3,3
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	12
	% від загального обсягу	–	13,3
	лекційні заняття (годин)	–	10
	% від обсягу аудиторних годин	–	11,1
	семінарські заняття (годин)	–	2

% від обсягу аудиторних годин	– 0,22
самостійна робота (годин)	– 78
% від загального обсягу тижневих годин:	– 86,7
аудиторних занять	– 0,6
самостійної роботи	– 3,9
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ОДПП 1.2.8. Цивільне право; ОДПП 1.2.10. Трудове право; ВДПП 2.2.11 . Сімейне право
2) супутні дисципліни	– ОДПП 1.2.17.Цивільне процесуальне право; ВДПП 2.2.1 9 . Основи адвокатської діяльності; ОДПП 1.2.19. Земельне право;
3) наступні дисципліни	– ВДПП 2.2.31. Виконавче провадження. ВДПП 2.2.38. Вступ до альтернативного вирішення спорів
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Загальні компетентності: ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово ЗК6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій ЗК9 Здатність працювати в команді ЗК10 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)</p> <p>Фахові компетентності спеціальності СК3 Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи СК12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції СК13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності СК14 Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації СК15 Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування СК16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>РН5 Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю РН8 Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин РН9 Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій РН12 Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло РН15 Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних</p>

	<p>RH16 Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності</p> <p>RH17 Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи</p> <p>RH21 Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки</p> <p>RH22 Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях</p> <p>RH23 Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях</p>
--	---

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату дисципліни;
1.2)	визначати нормативно-правові акти, що регулюють діяльність юридичних клінік;
1.3)	засвоювати зміст принципів діяльності юридичної клініки;
1.4)	наводити перелік процесуальних документів, з якими особа може звернутися за захистом своїх прав та інтересів;
1.5)	застосування альтернативних способів вирішення спору.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст дефініцій, основних термінів, що застосовуються в юридичній клінічній практиці;
2.2)	сформулювати уявлення про практичне право як основу правопросвітницької роботи;
2.3)	пояснювати роль судової практики у регулюванні правовідносин;
2.4)	робити висновки щодо засвоєного матеріалу.
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	виявляти особливості діловодства у сфері юридичної практики;
3.2)	готувати проекти процесуальних та інших документів;
3.3)	окреслювати особливості роботи з клієнтом;
3.4)	готувати правопросвітні статті та заняття;
3.5)	використовувати набуті знання у сфері юридичної клінічної практики.
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	співвідносити основні категорії та поняття, що застосовуються при вивченні дисципліни;
4.2)	аналізувати нормативно-правові акти, що регулюють основи юридичної клінічної практики;
4.3)	визначати предмет доказування у справах;
4.4)	виділяти особливості ефективного інтерв'ювання та консультування клієнтів;

4.5) досліджувати алгоритми роботи над справою.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) формулювати основні категорії, що зустрічаються при вивченні дисципліни;
5.2) розширяти обсяг уявлень, концепцій, підходів щодо конкретних предметів та явищ, які входять до сфери юридичної клінічної практики;
5.3) аргументувати потребу у вивченні навчальної дисципліни «Основи юридичної клінічної практики»;
5.4) доводити правильність обраного способу та форми захисту права особи.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) пояснювати особливості процедури отримання інформації у справі, інтерв'ювання клієнта, процедури опрацювання письмового звернення;
6.2) оцінювати юридичну повноцінність документа;
6.3) передбачати алгоритм роботи над справою, вироблення позиції у справі;
6.4) робити висновок про особливості представництва інтересів клієнтів у різних інстанціях;
6.5) пояснювати особливості спілкування юриста з клієнтом..
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) розробляти процесуальних та інших документів;
7.2) застосовувати теоретичні знання у самостійній практичній діяльності;
7.3) пропонувати проекти змін та доповнень до чинного законодавства;
7.4) розробляти план порядку ведення захисту цивільних прав та інтересів особи;
7.5) складати проекти позовних заяв.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу «Основи юридичної клінічної практики»

Загальне уявлення про юридичну клініку. Способи розуміння юридичної клініки (як організації; форми практичного навчання; навчального курсу).

Юридична клінічна освіта: поняття, особливості, цілі та стратегія. Передумови виникнення та завдання юридичної клінічної освіти. Співвідношення клінічної та традиційної юридичної освіти. Національні особливості практичної підготовки юристів.

Світова історія виникнення і розвитку юридичних клінік. Перші громадські приймальні у США. Особливості розвитку юридичних клінік у Європі. Сучасний стан розвитку юридичного клінічного руху. Започаткування юридичного клінічного руху в Україні: причини виникнення, особливості створення та функціонування.

Організаційні типи юридичних клінік. Типи юридичних клінік залежно від напрямів роботи. Юридична клініка «живого клієнта». Юридична клініка консультування без особистого контакту. Юридична клініка представництва інтересів клієнтів. Імітаційна клініка. Юридична клініка практичного права.

Інші клінічні форми вдосконалення навчального процесу, зорієнтовані на набуття навичок дебатування, проходження та зарахування як практики слухачам, написання дипломних, наукових робіт та ін.

Мета діяльності юридичних клінік. Принципи діяльності юридичних клінік. Принцип законності. Принцип безоплатності. Принцип гуманізму. Принцип добровільності. Принцип рівноправності.

Основні напрями діяльності юридичної клініки навчального закладу. Юридичне консультування та правопросвітня діяльність.

Місце юридичної клініки в системі навчання. Значення діяльності юридичних клінік для суспільства.

Сучасні тенденції розвитку юридичної клінічної освіти. Діяльність Асоціації юридичних клінік України. Тенденція до спеціалізації юридичних клінік. Міжнародне співробітництво юридичних клінік України.

Тема 2. Правове регулювання та організація роботи юридичної клініки

Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність юридичних клінік в Україні. Типове положення про юридичну клініку. Акти Асоціації юридичних клінік України. Стандарти діяльності юридичних клінік в Україні. Етичний кодекс юридичних клінік.

Структура юридичної клініки та організація її роботи. Штат юридичної клініки, повноваження працівників і студентів-консультантів. Повноваження завідувача юридичної клініки. Організаційно-правові форми діяльності юридичної клініки. Графік прийому громадян юридичною клінікою. Категорії громадян, яких обслуговують юридична клініка. Підстави відмови в наданні безоплатної правової допомоги.

Тема 3. Технології в юридичній практиці

Робота з текстовими редакторами (Microsoft Word, Google Docs, Libre Office). Програми для перевірки тексту (Flesch-Kincaid, Flesch readability, Grammarly, Hemingway). Відкриті бази даних, необхідні для роботи в юрклініці: онлайн Будинок Юстиції, ЄДРСР, Опендатабот, Дія, Цифрові юристи тощо. Робота з базами законодавства: zakonrada.gov, LigaZakon. Робота з реєстром судових рішень HUDOC. Альтернативні ресурси: Опендатабот, Verdictum. Правила пошуку судових рішень. Правові позиції ВС, їх пошук та використання при складанні документів. Електронні кабінети громадян (кабінет платника податків, кабінет водія, Дія, портал електронних послуг ПФ, тощо) КЕП/ЕЦП електронні документи, електронний суд. ЧатБоти та застосунки для онлайн вирішення спорів і їхнє значення для автоматизації процесів правників.

Тема 4. Етичні засади діяльності юридичної клініки

Загальне уявлення про етику. Професійна етика, її особливості та значення. Поняття про юридичну етику. Юридична етика і етика адвоката: співвідношення категорій. Взаємозв'язок юридичної етики з етичними принципами діяльності юридичної клініки

Етичні норми та принципи в різних напрямках діяльності юридичної клініки. Етика у поводженні з клієнтом (одяг, мова, поведінка).

Етика у роботі правника. Правове регулювання етичних норм юриста. Характеристика основних етичних принципів діяльності юридичної клініки. Етичні правила поведінки у сфері — юрист-клієнт.

Роль професійної етики в діяльності юридичної клініки Етика інтерв'ювання. Застосування етичних принципів під час консультування клієнта. Роль юридичної етики під час представництва інтересів клієнта в різних інстанціях. Етика в правопросвітній діяльності юридичної клініки.

Тема 5. Консультування клієнтів, як метод надання правової допомоги.

Поняття та мета консультування клієнта. Завдання юриста при проведенні консультування. Види консультування залежно від часових рамок, залежно від тривалості співпраці по вирішенню проблеми та форми спілкування юриста та клієнта.

Етапи консультування: підготовка, безпосереднє консультування (роз'яснення клієнту можливих варіантів вирішення його проблеми і аналіз можливих наслідків кожного з них; допомога клієнту у виборі найоптимальнішого варіанта рішення; визначення стратегії і тактики реалізації прийнятого рішення).

Психологічні типи клієнтів (говорун, мовчун, бормотун, всезнайка, агресор) та особливості проведення їх інтерв'ювання.

Сутність алгоритму роботи у справі. Етапи роботи над справою: 1) збір інформації; 2) аналіз фактичних та юридичних обставин; 3) вироблення позиції; 4) складання змісту консультації; 5) складання процесуальних документів щодо справи; 6) консультування клієнта; 7) представництво інтересів клієнта.

Збір інформації у справі. Способи отримання інформації у справі та робота юриста з узагальнення інформації. Аналіз фактичних обставин справи. Аналіз доказів, їх види. Уточнення фактичних обставин справи. Підбір юридично-значимих норм. Ознайомлення з матеріалами справи. Опрацювання чинного законодавства. З'ясування та визначення питань. Вироблення позиції у справі. Поняття позиції у справі. Фактори, що впливають на позицію у справі. Варіанти позицій у справі. Оцінка правових і неправових рішень у вирішенні справи.

Складання змісту консультації. Опрацювання та вирішення питання (питань). Загальні вимоги до порядку складання письмової відповіді (консультації) клієнту: структура письмової консультації, правила написання консультації.

Підготовка до надання консультації. Підготовка робочого місця для надання консультації. Підготовка документів, наданих клієнтом, які необхідно повернути.

Підготовка письмового змісту консультації та додатків, що необхідно надати клієнту. Алгоритми підготовки письмової консультації.

Основні правила формування відповідей на питання. Правило повноти і системності викладу наданої консультації. Правило доступності відповіді і оснований її на нормах законодавства. Правило надання клієнту можливості вибору варіанта поведінки. Правило супроводження консультації додатними процесуальними документами.

Основні вимоги до роз'яснення змісту консультації. Порядок надання відповіді на поставлені питання: нагадування змісту ситуації і поставлених питань, озвучення і пояснення клієнту відповіді на кожне запитання.

Ознайомлення з додатками. Пояснення виду процесуального документа та його значення для успішного вирішення справи. Надання інформації щодо подання наданих додатків (процесуальних документів) до відповідних інституцій.

Завершення консультування та домовленість щодо подальшої співпраці з клієнтом.

Психологічні і етичні аспекти консультування.

Тема 5. Правниче письмо та аналіз справ у юридичній клініці

Основні принципи діловодства. Класифікація документів. Державні стандарти оформлення документів. Вимоги до оформлення документів. Загальні правила організації документообігу.

Специфіка документування в юридичній клініці. Основні напрями документування, які здійснюються в юридичній клініці.

Документальне забезпечення юридичного консультування. Планування роботи над справою. Завдання клієнтові для отримання додаткової інформації у справі. Юридична консультація, що надається юридичною клінікою: вимоги щодо її письмового оформлення й основні структурні елементи. Проекти документів у справі клієнта, які додаються до юридичної консультації.

Організаційні документи обліку вирішених справ у юридичній клініці. Документальна характеристика журналу реєстрації справ клієнтів юридичної клініки. Окремі графи журналу і їх заповнення. Правила ведення журналу реєстрації справ клієнтів. Форми моніторингу якості юридичного консультування, яке проводиться юридичною клінікою (відгук клієнта, затвердження консультації відповідальним керівником та ін.).

Документування напряму діяльності юридичної клініки «Правопросвітня робота». Організаційні документи правопросвітньої роботи юридичної клініки. Документи щодо співпраці з конкретними навчально-виховними закладами (договори, плани заходів та ін.). Графік правопросвітніх занять юридичної клініки. Робочі документи до кожного правопросвітнього заняття юридичної клініки (план, сценарій, роздаткові матеріали). Формат заняття і пояснення щодо нього. Форми моніторингу якості правопросвітніх заходів, які проводяться юридичною клінікою.

Паперовий і комп'ютерний архів юридичного консультування і правової просвіти, які проводяться юридичною клінікою. Основні вимоги до архівної роботи у юридичній клініці.

Правила юридичної техніки, їх значення при складанні та оформленні документів. Стили викладу правового матеріалу. Прийоми юридичної техніки як способи забезпечення ефективного документування. Використання логічних прийомів у процесі створення юридичних документів: закон тотожності, закон непротиріччя, закон виключного третього, визначення як логічний прийом. Етика юридичного письма.

Загальна характеристика юридичних документів. Поняття процесуальних документів, їх ознаки та види. Структура, призначення та роль процесуальних документів у роботі правника. Етапи роботи зі складання документа. Правила складання процесуальних документів.

Вимоги до оформлення та змісту документа.

Тема 7. Представництво інтересів клієнта у різних інституціях

Теоретичні засади представництва клієнта. Поняття і значення інституту представництва. Цивільне процесуальне представництво. Види представництва.

Умови, які необхідні для здійснення функцій представника. Процесуальні права і обов'язки представника в процесі. Документи, які посвідчують повноваження представника. Спрощене та загальне провадження у справах. Малозначні та трудові спори.

Особливості представництва інтересів клієнта в органах державної влади, місцевого самоврядування, перед фізичними і юридичними особами

Розгляд в правничій клініці справ, що мають суспільний інтерес.

Підготовка юридичною клінікою звернень до Європейського суду з прав людини.

Тема 8. Альтернативні способи вирішення спорів

Поняття і причини конфлікту як соціального явища. Способи поведінки у конфлікті. Ескалація конфлікту. Негативний та позитивний вплив конфлікту. Емоції у конфлікті.

Поняття «позиція», «інтерес», «потреба». Співвідношення понять «правда», «істина», «справедливість».

Альтернативне розв'язання спорів. Переговори і сфера їх застосування. Фасилітація і приклади її застосування. Примирення (човникова дипломатія) в сучасній практиці вирішення спорів. Нормативні основи арбітрування. Врегулювання спору за участю судді.

Поняття медіації. Принципи медіації (добровільність; рівність, активність і самовизначення сторін; незалежність, нейтральність та толерантність медіатора; конфіденційність інформації щодо медіації). Правила медіації. Етапи медіації. Тривалість медіаційної процедури. Відмінності медіації від переговорів і судового процесу. Поняття «медіатор». Функції медіатора та вимоги до нього. Навички та етика медіатора. Участь у медіації адвоката, спеціаліста/експерта, інших осіб. Особливості участі неповнолітніх у медіації. Сфери застосування медіації.

Тема 9. Правопросвітня робота та інші напрями діяльності юридичних клінік

Стратегія та тактика проведення правопросвітницької роботи юридичної клініки. Правова основа правової освіти населення. Форми правопросвітницької роботи юридичної клініки.

Роботи з аудиторію, читання правопросвітницьких лекцій, проведення бесід, круглих столів, інших заходів. Етапи правопросвітницької лекції.

Основи написання правопросвітницьких статей.

Класифікація інтерактивних методів навчання. Основні інтерактивні методи та їх застосування: мозковий штурм, робота в малих групах, аналіз правових ситуацій, рольові ігри. Обслуговуючі інтерактивні методи, їхня роль на занятті: знайомство, мотивація, рефлексія, правила, оцінювання. Група конкретизуючих методів: дерево рішень, послідовне обґрунтування, «сократовий метод», коло ідей, стоп-кадр, навчаючи вчуся та ін. Група комплексних методик: акваріум, калейдоскоп, законодавчий процес, медіація, переговори, імітація спрощеного судового слухання та ін. Методи дискутування як особливий вид інтерактивних методів: займи позицію, дебати, ток-шоу, прес-конференція та ін.

Загальні положення нормотворення, його поняття та функції. Суб'єкти нормотворення та акти, які вони видають. Етапи проектування нормативно-правового акту.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Усього	Денна форма навчання					Заочна форма навчання					
			у тому числі					у тому числі					
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС	Усього	Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Вступ до курсу «Основи юридичної клінічної практики»	10	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
2.	Правове регулювання та організація роботи юридичної клініки	10	2	2	-	-	6	-	2	-	-	-	-
3.	Технології в юридичній практиці	9	4	2			6	2	2	1			

4.	Етичні засади діяльності юридичної клініки	9	2	2	-	-	5	2	-	-	-	-	-
5.	Консультавання клієнтів, як метод надання правової допомоги.	9	2	2	-	-	6	3	2	1	-	-	-
6.	Правниче письмо та аналіз справ у юридичній клініці	9	2	2	-	-	6	3	2	-	-	-	-
7.	Представництво інтересів клієнта у різних інституціях	9	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
8.	Альтернативні способи вирішення спорів	9	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
9.	Правопросвітня робота та інші напрями діяльності юридичних клінік	9	2	2	-	-	6	2	2	-	-	-	-
	Всього годин:	90	18	18	-	-	54	90	10	2	-	-	78

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання. Самостійна робота студентів заочної форми навчання включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання..

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;

- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- складання окремих видів документів.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;

4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;

5) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;

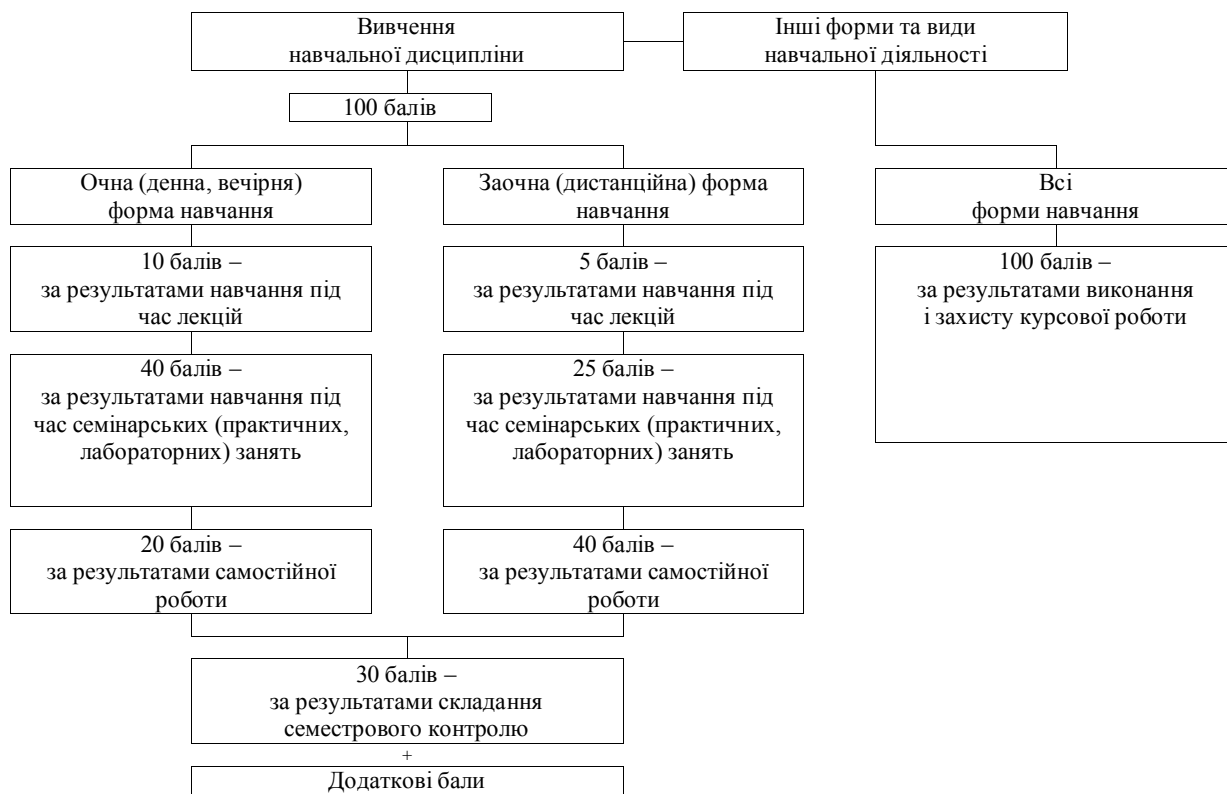
6) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

Структура залікового білету включає два теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

1. Дулеба М.В. Діяльність юридичних клінік в Україні: шляхи розвитку та вдосконалення : практ. посібник. Київ : Атіка, 2004. 160 с.
2. Стьопіна Н.О., Грушкевич Т.В., Монастирський Д.А. Нормотворення в юридичних клініках: навч. посібник / за наук. ред. В.М. Олуйка. Хмельницький: ПП Петришин Г.М., 2006. 156 с.
3. Лоджук М. Т. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 328 с.
4. Галай А. О. Основні навчальні компоненти юридичної клінічної освіти: шляхи впровадження клінічного спецкурсу та практики студентів у навчальний процес вищих навчальних закладів в Україні : навч. посіб. Київ : КНТ, 2009. 96 с.

7.1. Основні джерела

1. Лоджук М. Т. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 328 с.
2. Молібог С.І., Павленко Д.Г. Юридична клініка: навч. посібник. Київ: «Школяр», 2004. 319 с.
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. Офіційний вісник України. 2012. № 62. Ст. 2509.
4. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17> (дата звернення: 07.02.2020).
5. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37-38. Ст. 2004.
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. Голос України від 09.02.2011. № 24.
7. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України: Наказ Міністерства юстиції України від 08 серпня 2006 року № 956/12830. Офіційний вісник України від 23.08.2006. № 32. Ст. 2365.
8. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст. 256.
9. Стьопіна Н.О., Грушкевич Т.В., Монастирський Д.А. Нормотворення в юридичних клініках: навч. посібник / за наук. ред. В.М. Олуйка. Хмельницький: ПП Петришин Г.М., 2006. 156 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Pisuliński J. Regulacje prawne oraz propozycje legislacyjne uregulowania statusu prawnego poradni, Studencka poradnia prawna. Idea, organizacja, metodologia . Warszawa, 2005.
2. Актуальні питання вдосконалення національного законодавства: матеріали круглого столу. м. Маріуполь, 16 травня 2019 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2019. 72 с. URL: <https://dsum.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/materialy-1.pdf> (дата звернення: 07.02.2020)
3. Бичкова С. С. Правовий статус учасників цивільної справи (у контексті новел процесуального законодавства України). Право України. 2018. № 10. С. 114–128.
4. Бігун В.С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі.
5. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Окремі аспекти альтернативного вирішення спорів при врегулюванні сімейних конфліктів. Приватне право і підприємництво. 2016. Вип. 15. С. 158-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prip_2016_15_41. (дата звернення: 07.02.2020)
6. Бондарчук А., Бугайчук А. Проблеми правового регулювання медіації в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 10. С. 209-213.
7. Василенко М.Є. Структурогенез професійних особливостей юридичного консультування. Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2013. № 6-2. С. 20-25.

8. Ващук О.Л., Гера Р.Ю. Посібник для консультанта юридичної клініки. Львів: ПАІС, 2008. 248 с.
9. Галай А. Спеціалізація юридичних клінік в Україні: quovadis? Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2016. № 1. С. 10–18.
10. Галай А.О., Пипченко Б.Ю., Муранова В.В. Типові позовні заяви у діяльності юридичної клініки : практ. посіб. Київ : НТЦ Юридичної клінічної освіти (юридична клініка), 2013. 32 с.
11. Гентош Р.Є., Дулеба М.В. Діяльність юридичних клінік у сфері громадського правозахисту: посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Львів, 2003. 160 с.
12. Гиляка О.С. Юридичний документ: особливості та законодавче регулювання. Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 3 (78). С. 165-172.
13. Гиляка О.С. Юридичний документ: поняття, особливості, види: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 238 с.
14. Даниляк А.В. Медіація як новітній засіб вирішення сімейних спорів. Юридичний науковий електронний журнал №3. 2018 р. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2018/16.pdf (дата звернення: 07.02.2020)
15. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55-2018-п. Офіційний Вісник України. 2018. № 23. Ст. 170.
16. Дулеба М.В. Діяльність юридичних клінік в Україні: шляхи розвитку та вдосконалення : практ. посібник. Київ : Атіка, 2004. 160 с.
17. Етичний кодекс юридичної клініки в Україні. 2005. URL: <http://pravo.legalspace.org/?news=380&lang=ukr>
18. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950р. та додаткові протоколи : рат. Законом України від 17.07.1997 р. (зміни в назві конвенції згідно Закону України від 09.02.2006р.). Офіційний вісник України. 2006. №32. Ст. 2371.
19. Єлов В. Формування окремих професійних навичок юриста з клієнтом у студентів юридичних факультетів. Луцьк : Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2004. 72 с.
20. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи. Київ: Юрінформ, 1992. С. 18 - 24.
21. Загорецька О. Основні етапи проходження вихідного документа. Діловодство та документообіг. 2013. № 9 (32). С. 3-13.
22. Зейкан Я.П., Ігнатенко В.В. Представництво у цивільному процесі. Юридичний вісник. 2017. № 1 (42). С. 92–97. URL: http://www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2017/statji_n_142_2017/15.pdf. (дата звернення: 07.02.2020)
23. Іванцова А. В. Поняття безоплатної правової допомоги в Україні та за кордоном. Вісник Академії адвокатури України. 2015. № 3(28). С. 40-45.
24. Кравчук М.В. Основні напрями реформування та стандартизації вищої юридичної освіти. Порівняльно-правові дослідження. 2009. № 1. С. 161-167.
25. Крисань Т.Є. Медіація як альтернативний спосіб вирішення правових конфліктів у цивільному судочинстві. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. № 2. С. 127-129.
26. Лоджук М.Т. Правове регулювання діяльності юридичних клінік в Україні: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2014. 22 с.
27. Лукашевич В.Г., Шинкаренко І.Р., Куратченко М.В. Практикум зі складання процесуальних документів: навч. посіб. Дніпро: Ліра ЛТД, 2017. 308 с.
28. Любченко Я. П. Сутність альтернативних способів вирішення правових спорів. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк (голов.

- ред.) [та ін.]. – Одеса : Видавничий дім "Гельветика", 2017. Вип. 79. С. 66-72.
29. Магомедова О.А. Діяльність юридичних клінік як реалізація права на безоплатну правову допомогу. Актуальні питання вдосконалення національного законодавства: матеріали круглого столу, м. Маріуполь, 16 травня 2019 р. Маріуполь : ДонДУУ, 2019. 32 с.
 30. Медіація як спосіб вирішення конфліктів між суб'єктами господарювання. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія "Юридичні науки". 2018. Т. 29 (68), № 6. С. 51-54.
 31. Молдован В.В., Кацавець Р.С. Юридична клініка: навч. пос. Київ : «Центр учбової літератури», 2007 р. 224 с.
 32. Мудрак К.С. Юридична клініка: роль в суспільстві. Актуальні питання вдосконалення національного законодавства : матеріали круглого столу, м. Маріуполь, 16 травня 2019 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2019. 38 с.
 33. Мудрак Р. Генеза становлення інституту юридичних клінік у світі та Україні. Актуальні проблеми правознавства. Вип. 3(11). 2017. С. 31–35
 34. Олійник А.О. Проблеми законодавчого визначення статусу юридичних клінік в Україні. Актуальні питання вдосконалення національного законодавства: матеріали круглого столу., м. Маріуполь, 16 травня 2019 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2019. 47 с
 35. Организация и управление в юридической клинике: Опыт практической деятельности в современной России: учеб. пособие. / Андреечев И.С и др. ; отв. ред.: Л.А. Воскобитова, Л.П. Михайлова, Е.С. Шугрина. Москва : Дело, 2003. 304 с.
 36. Перунова О.М. Деякі аспекти документування у процесуальній формі цивільного судочинства. Форум права. 2015. № 1. С. 245-249.
 37. Право особи на безоплатну правову допомогу / Ю. О. Данилевська, Л. В. Павлик, З. З. Петрович, У. О. Цмоць. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 136 с.
 38. Правоосвітницька діяльність юридичних клінік на базі вищих навчальних закладів: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції \ за заг.ред. Забродіної О.В. – Д., 2017. – 125с. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/confdocs/materialu_conf/2017/13.pdf (дата звернення: 07.02.2020)
 39. Про медіацію, або як швидко вирішити конфлікти, не звертаючись до суду: Збірник статей: Український Центр Медіації при Києво-Могилянській бізнес Школі. URL: https://www.academia.edu/3371628/History_of_Mediation_Movement_2010_Как_все_начиналось_история_зарождения_и_развития_медиации (дата звернення: 07.02.2020)
 40. Прокопєць Л.В. Діловодство як складова управлінської діяльності. Економіка та держава. 2017. № 4. С. 61-63.
 41. Прусенко Г. Види процесуальних договорів у цивільному судочинстві. Підприємництво, господарство і право : науково - практичний господарсько - правовий. 2018. № 12. С. 61-64
 42. Реєстр юридичних клінік України 2017. Офіційна база даних юридичних клінік, дійсних та потенційних учасників Асоціації юридичних клінік України. Київ, 2017. URL: <https://legalclinics.in.ua/reyestr-yurydychnyh-klinik-ukrayiny-2017/> (дата звернення: 07.02.2020).
 43. Рекомендація № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_98_1_1998_01_21.pdf (дата звернення: 07.02.2020)
 44. Рекомендація Rec (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2002_10_2002_09_18_1.pdf (дата звернення: 07.02.2020)
 45. Самарін А.М. До питання визначення теоретико-правового статусу юридичних клінік в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2013. № 1. С. 27-

- 29.
46. Сенчак І.І. Проблеми законодавчого визначення статусу юридичних клінік в Україні. Адвокат. 2012. № 11(146). С.40-46.
 47. Сербіна А. Надання безоплатної правової допомоги юристами. Місцеве самоврядування. – 2018. № 1/1. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2018/january/issue-1/1/article-33498.html>. (дата звернення: 07.02.2020)
 48. Середа О.Г. Медіація (посередництво) як альтернативний спосіб вирішення трудового спору. Право та інновації. 2017. № 2 (18). С. 38-45.
 49. Терела Г.В. Юридична техніка та складання процесуальних документів: навч. посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 213 с.
 50. Ткачук О.С. Судові та альтернативні способи вирішення приватних юридичних конфліктів: міжнародний досвід і українські перспективи. Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 18. С. 22-25.
 51. Турко М.Я. Функціонування юридичних клінік в Україні: переваги та недоліки. Актуальні питання вдосконалення національного законодавства : матеріали круглого столу, м. Маріуполь, 16 травня 2019 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2019. 64 с.
 52. Фігель Ю.О. Роль юридичних клінік у формуванні вмінь реалізації права студентами юридичних спеціальностей: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2011. 198 с.
 53. Ханік-Посполітак Р. Ю. Представництво в цивільному процесі за новим Цивільним процесуальним кодексом України. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2018. Т. 1. С. 50-54.
 54. Ханік-Посполітак Р. Ю. Юрисдикція малозначних справ у цивільному судочинстві. Малозначні спори: європейський та український досвід вирішення : збірник наукових праць учасників Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 листопада 2018 р., Київ, Україна / за заг. ред. І. Ізарової, Р. Флейшара, Р. Ханік-Посполітак. Київ : Дакор, 2018. С. 199-202.
 55. Ханік-Посполітак Р., Посполітак В. «Досудове», «альтернативне», «позасудове» врегулювання/вирішення приватноправових спорів: співвідношення понять. Підприємництво, господарство і право : науково - практичний господарсько - правовий. 2019. № 1. С. 38-44
 56. Цивільно-процесуальні документи у позовному провадженні (зразки оформлення) : навч.-метод. посібник / Р. Я. Демків, І. М. Євхутич, Т. В. Курило, В. О. Кучер, В. М. Парасюк. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 212 с.
 57. Цимбалюк В.І., Кісілевич К.О. Звернення громадян як важлива складова захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. «Молодий вчений» № 5.1 (45.1). травень, 2017 р. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5.1/37.pdf> (дата звернення: 07.02.2020)
 58. Шинкар Т. Сутність процедур примирення у системі альтернативного вирішення юридичних конфліктів (спорів). Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 876. С. 219–226.

8. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.
2. <http://www.dvs.gov.ua/> — Державна виконавча служба України.
3. <http://www.ccu.gov.ua/> — Конституційний Суд України.
4. <http://www.scourt.gov.ua/> — Верховний Суд України.
5. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> — Верховний Суд.
6. <https://www.facebook.com/supremecourt.ua/> — Верховний Суд.
7. <https://court.gov.ua/> — Судова влада України.

8. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
9. <http://www.kmu.gov.ua/control/> — Урядовий портал.
10. <http://www.minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
11. <http://zakon.nau.ua/> — Професійна юридична система Мега-НаУ.
12. <http://www.ligazakon.ua/> — Ліга:Закон — головний правовий портал України
13. <http://www.nbu.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
14. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.